

Poučení komunistické strany z krizového vývoje v roce 1953 Instrukce pro likvidaci protirežimních nepokojů

Dne 22. března 1954 se uskutečnila schůze politického sekretariátu ÚV KSČ,¹ které se podle prezenční listiny zúčastnilo sedm jeho členů: Antonín Zápotocký, Viliam Široký, Antonín Novotný, Jaromír Dolanský, Alexej Čepička, Václav Kopecký a Karol Bacílek. Na programu byla řada bodů. Čtrnáctým bylo schválení čtrnáctistránkového dokumentu, který předložil 14. března 1954 ministr vnitra Rudolf Barák pod názvem *Zajištění veřejného pořádku v případech kontrarevolučních provokací*.²

Tento plán pro likvidaci protirežimních nepokojů vznikl jako jedna z reakcí vedení KSČ na masové protesty, které vypukly v Československu po vyhlášení tzv. měnové reformy v roce 1953. Pouliční demonstrace byly v různém rozsahu zaznamenány vedle Plzně, kde 1. června 1953 přerostly v lokální protikomunistické povstání, také v Blovicích, Bohumíně, Havlíčkově Brodě, Horažďovicích, Horšově Týně, Ostravě, Praze, Brně, Strakonících, Ústí nad Labem či Vimperku.³

Podle vyhodnocení, které vypracovalo v červnu 1953 vedení Státní bezpečnosti, patřilo k hlavním nedostatkům tzv. měnové reformy chaotické řízení. V některých případech vedlo po vypuknutí nepokojů až k dočasnému zhroucení lokálních mocenských struktur: *Nebylo vytvořeno jednotné vedení, v místech demonstrací nebylo živé spojení s obnisky nepokojů, jednotky byly bezplánovitě nasazovány do akcí, nebyly včas obsazovány nejdůležitější objekty, krajsí náčelníci neznali, jaké mají k dispozici vlastní prostředky, dostávali celou řadu zkreslených a mylných zpráv, které prověřovali zdlouhavě. Toto se projevovalo hlavně v Plzni, v Ostravě v průběhu prvních dní*.⁴

- 1 Vytvoření politického sekretariátu ÚV KSČ bylo schváleno předsednictvem ÚV KSČ 29. ledna 1951. Tento výkonný orgán vedení KSČ existoval do června 1954. Dne 29. ledna 1951 byli předsednictvem ÚV KSČ do tohoto orgánu jmenováni Klement Gottwald (zemřel 14. března 1953), Rudolf Slánský (zbaven všech funkcí v KSČ 6. prosince 1951), Viliam Široký a Antonín Zápotocký. Na zasedání ÚV KSČ 6. září 1951 byli zvoleni Karol Bacílek, Alexej Čepička, Jaromír Dolanský, Klement Gottwald, Rudolf Slánský, Viliam Široký a Antonín Zápotocký. Dne 6. prosince 1951 byli zvoleni Václav Kopecký a Antonín Novotný. ŠTVERÁK, František: *Schematismus k dějinám Komunistické strany Československa (1921–1992). Základní informace o ústředních orgánech a biografické údaje o vedoucích představitelích strany*. Národní archiv, Praha 2010, s. 260.
- 2 *Národní archiv* (dále jen NA), fond Politický sekretariát ÚV KSČ 1951–1954 (dále jen f. 02/5), svazek (dále jen sv.) 203, archivní jednotka (dále jen arch. jedn.) 203, bod 14. Původní podoba návrhu se také dochovala v Archivu bezpečnostních složek (dále ABS), fond Sekretariát ministra vnitra, I. díl 1948–1959 (dále f. A2/1), inventární jednotka (dále jen inv. jedn.) 631, Zajištění veřejného pořádku v případech kontrarevolučních provokací – směrnice, 22. 3. 1954.
- 3 Přehled stávek po jednotlivých dnech je dostupný v knize JIRÁSEK, Zdeněk – ŠŮLA, Jaroslav: *Velká peněžní loupež v Československu 1953 aneb 50:1*. Svítání, Praha 1992, s. 100–126.
- 4 BÁRTA, Milan (ed.): *Peněžní reforma 1953 ve zprávách ministerstva národní bezpečnosti, Paměť a dějiny*, 2013, roč. 7, č. 3, s. 61.

Vznik a přijetí plánu

Politický sekretariát ÚV KSČ na zasedání 18. června 1953⁵ uložil ministru národní bezpečnosti Karolu Bacílkovi vypracovat *krajské plány na likvidaci eventuelních protistátních provokací masového a demonstračního charakteru*.⁶ Ministr národní bezpečnosti následně přenesl tento úkol na náměstkyni brig. gen. Oskára Jeleně, plk. Jindřicha Kotala a plk. Antonína Prchala.⁷ Po nastoupení Rudolfa Baráka do čela ministerstva vnitra, které v září 1953 převzalo kompetence zrušeného ministerstva národní bezpečnosti, byla tato otázka konzultována s ministrem národní obrany arm. gen. Alexejem Čepičkou, prvním tajemníkem ÚV KSČ Antonínem Novotným a prezidentem republiky Antonínem Zápotockým.⁸ Výsledný dokument, který předložil ministr vnitra Barák politickému sekretariátu ÚV KSČ v polovině března 1954, vznikl podle všeho také ve spolupráci se sovětskými poradci, kteří v tomto období působili na ministerstvu vnitra.⁹

Přeložený návrh byl členy politického sekretariátu ÚV KSČ schválen bez úprav, jednomyslně a zřejmě i bez diskuse.¹⁰ Provedením byli pověřeni ministr vnitra, ministr národní obrany a první tajemník ÚV KSČ, který měl podle přijatého usnesení také *zajistit vypracování plánů politických akcí v krajích v případě narušení klidu a pořádku*.¹¹

Čtyři varianty nepokojů

Podle schváleného návrhu ministra vnitra Rudolfa Baráka měl potlačení protirežimních nepokojů řídit v každém kraji štáb ve složení vedoucí tajemník krajského výboru KSČ, předseda krajského národního výboru, náčelník krajské správy ministerstva vnitra a pověřený důstojník ČSLA. V jeho pravomoci bylo v případě vypuknutí nepokojů určit, jaké prostředky budou nasazeny pro jejich potlačení. Štáb měl také schvalovat rozhodnutí náčelníka krajské správy ministerstva vnitra, které vydal v souvislosti s potlačením nepokojů. Sídlo štábu mělo být buď v budově krajského národního výboru, nebo v prostorách krajské správy ministerstva vnitra.¹²

Každý krajský štáb měl podle instrukcí schválených politickým sekretariátem ÚV KSČ následně vypracovat čtyři různé typy plánů podle intenzity nepokojů. První pro případ, že by podle získaných zpráv hrozila stávka v části závodu či části města. Dru-

5 Politický sekretariát ÚV KSČ přijal 18. června 1953 usnesení *o opatřeních k zajištění výsledků peněžní reformy a zrušení lístkového systému*. JIRÁSEK, Zdeněk – ŠŮLA, Jaroslav: *Velká peněžní loupež v Československu 1953 aneb 50:1*, s. 149.

6 Srov. dok. č. 1 a 2.

7 BÁRTA, Milan (ed.): *Peněžní reforma 1953 ve zprávách ministerstva národní bezpečnosti*, s. 61.

8 Srov. dok. č. 1 a 2.

9 Plán patrně vznikl částečně jako překlad z ruského podkladu. Svědčí o tom spojení *rajon nepokojů*. Slovo rajon (район) se v ruštině používá pro označení územní administrativní oblasti. K působení sovětských poradců blíže KAPLAN, Karel. *Sovětské poradci v Československu*. ÚSD AV ČR, Praha 1993.

10 V archivu se záznam z diskuse nedochoval. NA, f. Politický sekretariát ÚV KSČ 1951–1954, f. 02/5, sv. 203, arch. jedn. 203, bod 14.

11 Srov. dok. č. 3.

12 Dok. č. 2.

hý plán měl být vypracován pro situaci, kdy nepokoje hrozily přerůst do prostoru celého závodu nebo celého města. Třetí plán byl pro případ, kdy *dosud použitá agentura a vojensko-operativní i politické prostředky se ukázaly nedostatečnými, nespokojenci se prorvali do ulic, vývoj událostí má tendenci vzrůstající*. Podle posledního plánu měl krajský štáb postupovat v případě, že *demonstrace přerůstá v násilné povstání*.¹³

Podle schválených instrukcí se měl při ÚV KSČ zřídit ústřední štáb *pro likvidaci nepokojů, masových demonstrací a pokusů kontrarevolučních elementů vyvolat povstání*.

Jeho členy byli první tajemník ÚV KSČ Antonín Novotný, ministr národní obrany Alexej Čepička a ministr vnitra Rudolf Barák. Jejich úkolem bylo zejména soustřeďovat informace o situaci. V první variantě měl ústřední štáb rozhodovat o *politických opatřeních, mobilizaci stranických a mládežnických organizací, ROH a lidosprávy k mírné likvidaci nepokojů a organizovat politický protinástup stranických a masových organizací k odhalení původců nepokojů, jejich cílů a záměrů*. V dalších variantách pak měl krajským štábům vydávat *pokyny a rozkazy o řízení operací, rozhodovat o použití hasičských stříkaček, slzotvorných plynů, střelné zbraně a těžkých zbraní (panc. auta, transportéry, tanky, minomety a děla)*. Ústřední štáb měl také informovat o situaci politický sekretariát ÚV KSČ, který měl schvalovat jeho rozhodnutí a přijímat pokyny k dalšímu svému rozhodování.¹⁴

Zásadní roli při předcházení či potlačování nepokojů měli sehrát náčelníci krajských správ ministerstva vnitra: *Všemi prostředky, které mají k dispozici, tj. zejména agenturou, za těsné spolupráce stranických a masových organizací, lidových milic atd., jsou povinni předem zjistit a předejít vzniku mimořádných událostí. V případě jejich vzniku musí pomocí ozbrojených složek ministerstva vnitra, tj. VB, VS, PS ve spolupráci s Lidovými milicemi a ve výjimečných případech i jednotek ČSA tyto likvidovat a zajistit pořádek v kraji*.¹⁵

V případě první varianty nepokojů mělo být vzniku nepokojů zabráněno pomocí agentury Státní bezpečnosti a nasazením příslušníků Veřejné bezpečnosti, Lidových milic, závodní stráže a případně i vojsk ministerstva vnitra.¹⁶ V případě intenzivnějších nepokojů měly být nasazeny také armádní jednotky pro ochranu důležitých objektů, uzávěrku města a rozehnaní protestujícího davu. Vojáci měli mít k dispozici dvoudenní dávku proviantu a polní výstroj s výzbrojí. V případě třetí varianty, kdy se nepokoje měly přelít do centra města, měl být vyhlášen mimořádný stav. Při následném rozehnaní demonstrantů neměly být použity zbraně, stříkácí vozy a plyny, jejichž použití v případě čtvrté varianty povoloval ústřední štáb při ÚV KSČ.¹⁷

13 Tamtéž.

14 Tamtéž.

15 Tamtéž.

16 Vnitřní stráž byla zřízena tajným rozkazem ministra národní bezpečnosti č. 58 ze dne 2. května 1952. Jejím úkolem byla ochrana a střežení závodů a objektů zvláštní důležitosti (železniční objekty, mosty, vládní budovy, vysílačky), vnější střežení pracoviště odsouzených osob, spoluúčast na stíhání uprchlých odsouzených, odhalování „protistátních skupin“ a likvidace „kontrarevolučních akcí“. Vnitřní stráž existovala do roku 1966. BÁRTA, Milan (ed.): Peněžní reforma 1953 ve zprávách ministerstva národní bezpečnosti. In: *Paměť a dějiny*, 2013, roč. 7, č. 3, s. 60.

17 Dok. č. 2.

Pro nasazení byly v jednotlivých krajích vyčleněny jednotky ministerstva vnitra (vnitřní stráže a civilní obrany), z nichž mohlo být na celém území nasazeno v případě potřeby celkem téměř 11 000 mužů. Další pluk vnitřní stráže o síle 840 mužů tvořil přímou zálohu pro potřeby ústředního štábu při ÚV KSČ. Velitelé těchto jednotek byli v naprosté většině mladí muži, kteří nastoupili k ministerstvu vnitra až na počátku padesátých let. Krajské štáby měly mít dále k dispozici pohotovostní oddíly VB v síle 100–200 mužů. Z Lidových milic mělo být v jednotlivých krajích vyčleněno jako operativní záloha pro nasazení proti demonstrantům celkem 200–300 členů. Ostatní členové těchto paramilitárních jednotek komunistické strany měli přímo střežit závody.¹⁸

Nové instrukce

Instrukce pro potlačování protirežimních nepokojů byly v následujících letech doplňovány dalšími podobnými plány. Patří mezi ně tajný rozkaz ministra vnitra Rudolfa Baráka č. 159 *Úkoly bezpečnosti v boji proti případným provokacím*, který vydal 17. října 1957 v souvislosti s blížícím se prvním výročím krvavě potlačené maďarské protikomunistické revoluce.¹⁹

Součástí výše zmíněného rozkazu byly *Instrukce o postupu orgánů bezpečnosti proti chuligánům a výtržníkům*, na jejichž základě byly vedle jiných opatření také zřízeny stále pohotovostní jednotky VB v Praze, Brně, Ostravě a Bratislavě. Příslušník těchto jednotek měl být při potlačování výtržností či demonstrací vyzbrojen služební pistolí, gumovými obuškami a pouty. V mimořádných případech měl dostat ještě ocelovou přílbu, samopal, plynovou masku a granáty se slzným plynem. V instrukcích byla rovněž velmi podrobně stanovena strategie plošného zásahu proti účastníkům pouličních demonstrací, včetně použití slzného plynu. Byla v nich také zdůrazněna nutnost spolupráce s prokuraturou a soudy *při urychleném a tvrdém postihu*.

Publikované dokumenty ukazují, jakým způsobem se komunistické vedení snažilo připravit na další možné stávky v závodech a protirežimní pouliční nepokoje podobné těm, které nastaly v důsledku tzv. měnové reformy v červnu 1953. Podle rusismů v textu je možné se domnívat, že jejich podobu ovlivnila sovětská strana prostřednictvím svých poradců. Svědčí o tom skutečnost, že podobné plány v tomto období vznikaly i v dalších zemích sovětského bloku.

Archeografická poznámka

V předkládané edici jsou celkem tři dokumenty, které doposud nebyly publikovány. Návrh konceptu průvodního dopisu ministra vnitra Rudolfa Baráka politickému sekretariátu ÚV KSČ²⁰ byl podle záznamu odtajněn 1. dubna 1999 Archivem minister-

18 Tamtéž.

19 Blíže BLAŽEK, Petr: „Celá zábava se zvrhla v tancování“. Kampaň proti rock 'n' rollu na podzim 1957, In: *Dějiny a současnost*, 2010, roč. 32, č. 6, s. 37–39; KAPLAN, Karel: *Kronika komunistického Československa. Doba táni 1953–1956*. Barrister & Principal, Praha 2005, s. 692–695.

20 Srov. dok. č. 1.

stva vnitra, předchůdcem současného Archivu bezpečnostních složek.²¹ Instrukce pro potlačování nepokojů,²² které v březnu 1954 schválili svým usnesením²³ členové politického sekretariátu ÚV KSČ pro potlačování, byly odtajněny teprve padesát let po jejich vzniku. Podle razítka otištěného na první straně byly 16. dubna 2003 odtajněny Státním ústředním archivem, předchůdcem dnešního Národního archivu.²⁴ Poprvé o těchto instrukcích napsal historik Karel Kaplan v knize, která vyšla v roce 2005.²⁵

Tři publikované dokumenty jsou řazeny chronologicky. Každý je opatřen záhlavním registrem, který je vysázen kurzivou. Obsahuje datum a místo vzniku dokumentu, jeho původce a stručný obsah. U prvního dokumentu je datum uvedeno v hranaté závorce, neboť nebylo v dokumentu uvedeno a bylo editorem určeno z kontextu. Každý dokument je rovněž opatřen archivním odkazem, který je kurzivou vysázen na jeho konci.

Do autentické podoby editor zasahoval minimálně. U přepisu dokumentů je zachováno podobné grafické členění jako u originálu. Pravopis byl přizpůsoben současným pravidlům,²⁶ s výjimkou dobového slova „variant“ místo současného varianta, které bylo vzhledem k četnému použití v různých tvarech ponecháno. Pokud byla v originále dokumentů napsána příjmení osob verzálkami, je stejný způsob použit také v přepisu. Třemi tečkami v hranaté závorce se naznačuje místo otištění úředního razítka, místo podpisu či vynechání části dokumentu, který přímo nesouvisí s tématem edice. Současně jsou informace v nich obsažené uvedeny v poznámkovém aparátu. V poznámkách pod čarou editor také odkazuje na literaturu a informuje o archivních, biografických a jiných údajích a souvislostech.

Editor děkuje za pomoc při přípravě edice PhDr. Milanu Bártovi z Ústavu pro studium totalitních režimů a PhDr. Aleně Noskové z Národního archivu.

Seznam publikovaných dokumentů

D 1 1954, [březen], [Praha]. – Koncept návrhu průvodního dopisu politickému sekretariátu ÚV KSČ, který vypracovali pracovníci sekretariátu ministra vnitra Rudolfa Baráka v souvislosti s přípravou návrhu plánu k potlačení protirežimních mašových nepokojů.

21 Podle poznámky byla 31. května 2000 pro pracovníka Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Patrika Virknera „vyhotovena fotokopie celé inventární jednotky“. ABS, f. A2/1, inventární jednotka (dále jen inv. jedn.) 631, Zajištění veřejného pořádku v případě kontrarevolučních provokací – směrnice, 22. 3. 1954.

22 Srov. dok. č. 2.

23 Srov. dok. č. 3.

24 NA, f. 02/5, sv. 203, arch. jedn. 203, bod 14, 14 stran A4 strojopisu.

25 V knize není uveden archivní odkaz. Srov. KAPLAN, Karel: *Kronika komunistického Československa. Doba tání 1953–1956*. Nakladatelství Barrister & Principal, Brno 2005, s. 92–93.

26 Jedná se o následující slova: konkrétní místo původní podoby „konkrétní“, dispozici místo „disposici“, různé tvary akuzativu Lidových milic místo „Lidových milic“ či „Lidových milici“, mobilizovaný místo „mobilisovaný“, organizaci místo „organisací“, organizace místo „organisace“, organizuje místo „organisuje“, jestli místo „jest-li“, izolovat místo „isolovat“, dispozice místo „disposice“, izoloval místo „isoloval“, organizátor místo „organisátor“, motomechanizovaný místo „motomechanisovaný“.

D 2 1954, 14. březen, Praha. – Návrh opatření k potlačení protirežimních masových nepokojů, které předložil k schválení členům politického sekretariátu ÚV KSČ ministr vnitra Rudolf Barák.

D 3 1954, 22. březen, Praha. – Usnesení politického sekretariátu ÚV KSČ o schválení návrhů ministra vnitra Rudolfa Baráka.

D 1

1954, [březen], [Praha]. – Koncept návrhu průvodního dopisu politickému sekretariátu ÚV KSČ, který vypracovali pracovníci sekretariátu ministra vnitra Rudolfa Baráka v souvislosti s přípravou návrhu plánu k potlačení protirežimních masových nepokojů.

[...] ²⁷

Při hodnocení událostí za měnové reformy uložil politický sekretariát tehdejšímu ministerstvu národní bezpečnosti, ²⁸ aby byly vypracovány konkrétní krajské plány na likvidaci eventuálních protistátních provokací masového a demonstračního charakteru.

Zásady pro vypracování těchto plánů byly podle usnesení politického sekretariátu projednávány mezi ministrem vnitra ²⁹, s. Čepičkou ³⁰ a s. Novotným ³¹. Na podkladě těchto zásad byl připraven návrh „Instrukce pro krajské štáby o sestavení plánů pro likvidaci nepokojů“ a vypracovány některé konkrétní krajské plány. Schůzi politického sekretariátu předkládám plán Prahy a Brna. ³² Celá otázka byla konzultována se s. Zápotockým. ³³

Při vyjasňování zásad pro vypracování plánů narazili jsme na některé otázky, které předkládáme politickému sekretariátu:

1) Především je to otázka štábů, které mají řídit operace v případě masových protistátních provokací.

Navrhuje se vytvoření ústředního štábu ve složení: první tajemník ÚV KSČ, ministr národní obrany a ministr vnitra. V kraji by byly vytvořeny obdobné štáby ve

27 Na první straně dokumentu je řada rukopisných oprav a poznámek. Vzhledem k jejich velkému množství rezignoval editor na jejich uvedení. Faksimile dokumentu je otištěna v obrazové příloze.

28 Ministerstvo národní bezpečnosti existovalo v období od 23. května 1950 do 14. září 1953.

29 Rudolf Barák (1915–1995) – původním povoláním typograf, v březnu 1954 ministr vnitra a kandidát ÚV KSČ.

30 Alexej Čepička (1910–1990) – původním povoláním advokátní koncipient, zeť Klementa Gottwalda, v březnu 1954 ministr národní obrany, člen ÚV KSČ, člen předsednictva ÚV KSČ a člen politického sekretariátu ÚV KSČ.

31 Antonín Novotný (1904–1975) – původním povoláním strojní zámečnick, v březnu 1954 první tajemník ÚV KSČ, člen ÚV KSČ, člen předsednictva ÚV KSČ a člen politického sekretariátu ÚV KSČ.

32 Tyto plány se doposud nepodařilo v archivech dohledat. Patrně nebyly politickému sekretariátu předloženy. Srov. dok. č. 2 a 3.

33 Antonín Zápotocký (1884–1957) – původním povoláním kameník, v březnu 1954 prezident republiky, člen ÚV KSČ, člen předsednictva ÚV KSČ a člen politického sekretariátu ÚV KSČ.

složení: první tajemník KV-KSČ, předseda KNV, náčelník KS ministerstva vnitra a zástupce armády.

Prakticky odpovídá toto složení užší radě KNV, s tím rozdílem, že zástupcem armády by měl být důstojník, velící jednotkám armády, které bude mít štáb k dispozici v případě likvidace nepokojů.

2) Druhou otázkou je rozdělení sil a prostředků, které dodá ministerstvo vnitra, armáda a Lidové milice.

3) A za třetí, že v případě masových protistátních provokací musí zesílit a ofenzivně se vystupňovat politická vysvětlovací práce. Bude proto potřeba, aby krajské stranické organizace měly své plány politických akcí pro případ narušení klidu a pořádku.

K plnění úkolu, tj. vypracování krajských plánů na likvidaci masových protistátních provokací, předkládáme politickému sekretariátu k projednání a schválení:

- 1) „Instrukce pro krajské štáby a sestavení plánů pro likvidaci nepokojů“;
- 2) Návrh na rozdělení ozbrojených sil podle krajů;
- 3) Konkrétní plány Brna a Prahy;
- 4) Návrh na složení ústředního štábu a jeho statut;
- 5) Návrh na vypracování plánů politických akcí pro případ masových politických provokací.

Archiv bezpečnostních složek, f. A2/1, inv. jedn. 631, 2 strany A4 strojopisu.

D 2

1954, 14. březen, Praha. – Návrh opatření k potlačení protirežimních masových nepokojů, které předložil k schválení členům politického sekretariátu ÚV KSČ ministr vnitra Rudolf Barák.

POLITICKÝ SEKRETARIÁT ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KSČ

Přísně tajné!

[...] ³⁴

11589/8

Číslo pořadu: 14

K bodu: Zajištění veřejného pořádku v případě kontrarevolučních provokací.

[...] ³⁵

34 Vlevo je otištěno razítko „STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: 490/2000-NBÚ/80, Datum: 16. 4. 03, PhDr. Alena Nosková, podpis“ a připojena parafa.

35 Vpravo je otištěno razítko „A-ÚV KSČ, Fond: 02/5, Sv.: 78, Ar. j.: 203, Listů: 13“, připojeno rukou napsané slovo „ano“, údaj „b. 14“, datum „22. III. 54“ a parafa.

Ministr vnitra předkládá:

- a) Návrh instrukcí pro operace v případě narušení klidu a pořádku;
 - b) návrh na rozdělení ozbrojených sil podle krajů;
 - c) návrh plánů operace krajské správy ministerstva vnitra v Brně a v Praze (předloží ministr vnitra přímo na schůzi);³⁶
 - d) návrh na sestavení ústředního štábu a jeho statut.
- Současně se navrhuje vypracovat plány politických akcí v krajích pro případy narušení klidu a pořádku.

Návrh usnesení:

Schvalují se tyto předložené návrhy ministra vnitra:

- 1) instrukce pro operace v případě narušení klidu a pořádku;
- 2) rozdělení ozbrojených sil podle krajů;
- 3) plán operace krajské správy ministerstva vnitra v Brně a Praze;
- 4) ukládá se s. Novotnému zajistit vypracování plánů politických akcí v krajích v případě narušení klidu a pořádku.

Provede: s. Barák
s. dr. Čepička
s. Novotný

Podává: s. Barák
17. března 1954
Počet listů: 14

Instrukce pro krajské štáby o sestavení plánů krajů pro likvidaci nepokojů.

Zatím co země tábora míru v čele se Sovětským svazem provádějí důslednou mírovou politiku a pečují o zvyšování osobního blaha pracujících, stalo se v rámci válečných příprav oficiální politikou západních imperialistů, vedených americkými monopolisty, vysílání diversantů a špiónů do zemí lidové demokracie a organizování protistátních provokací k maření socialistické výstavby v těchto zemích.

Složky ministerstva vnitra lidově-demokratické československé republiky pod vedením naší strany v bratrské spolupráci s čs. armádou³⁷ a Lidovými milicemi³⁸ jsou povinny být ve střehu vůči všem nepřátelským činům a provokacím, být vždy připra-

36 Tento návrh není součástí příslušné archivní jednotky.

37 K roli ČSLA při provedení měnové reformy a potlačení pouličních nepokojů blíže BÍLEK, Jiří: Československá armáda a měnová reforma v roce 1953, In: *Historie a vojenství*, 1995, roč. 44, č. 1 s. 66-91; PETRÁŠ, Jiří: Peněžní reforma, In: *Sborník Archivu ministerstva vnitra*, 2005, č. 3, s. 141-171.

38 K vzniku a činnosti Lidových milicí blíže BAŠTA, Jiří: *Lidové milice. Nelegální armáda Komunistické strany Československa 1948-1969*. ÚSTR, Praha 2012.

veny rázně a se ctí splnit své závazky vůči straně a lidu a rozdrtit každý pokus o masové vystoupení nepřítele našeho lidově-demokratického zřízení.

V jarních měsících se může pokusit zahraniční a domácí reakce vyprovokovat opět podobné nepokoje, jaké byly v Plzni,³⁹ Ostravě,⁴⁰ nebo dokonce v NDR.⁴¹

Náčelníci krajských správ ministerstva vnitra⁴² nesou plnou osobní zodpovědnost za jim svěřené kraje po stránce státně bezpečnostní. Všechny prostředky, které mají k dispozici, t.j. zejména agenturou, za těsné spolupráce stranických a masových organizací, Lidových milicí atd., jsou povinni předem zjistit a předejítí vzniknutí mimořádných událostí. V případě jejich vzniknutí musí pomoci ozbrojených složek ministerstva vnitra, tj. VB, VS, PS ve spolupráci s Lidovými milicemi a ve výjimečných případech i jednotek ČSA tyto likvidovat a zajistit pořádek v kraji.

Aby se znemožnily pokusy vyvolat nepokoje, budou ve všech krajích ve spolupráci s vedoucími tajemníky KSČ, předsedy KNV a představiteli ČSA v nejkratším čase vypracovány konkrétní plány použití všech⁴³ sil a prostředků ministerstva vnitra, Lidových milicí a čs. armády.

Důvodová zpráva.

Po zkušenostech v Plzni, Ostravě a Brně⁴⁴ se ukázalo nutným vypracovat konkrétní plány ve všech krajích k likvidaci nepokojů, demonstrací nebo pokusů kontrarevolučních elementů o vyvolávání povstání. Politický sekretariát ÚV KSČ uložil s. Novotnému, s. Čepičkovi a býv. ministru národní bezpečnosti Bacílkovi⁴⁵ vypracovat zásady pro tyto plány. Ministr vnitra vypracoval základní směrnice, které dal k posouzení s. Novotnému a s. Čepičkovi a po vzájemné dohodě na základě těchto instrukcí uložil krajským náčelníkům ministerstva vnitra v těsné spolupráci s vedoucími krajskými tajemníky, předsedy KNV a představiteli ČSA vypracovat konkrétní krajské plány operací.

39 K protikomunistickým nepokojům v Plzni blíže ŠTĚPÁNEK, Zdeněk: *Utajené povstání 1953*. Nakladatelství Michael, Praha 1993; SKÁLA, Michael: Měnová reforma 1. června 1953 v Plzni v hlášení mocenských orgánů. In: *Minulostí Západomočeského kraje*, 2007, roč. 42, s. 602–639; McDERMOTT, Kevin: Lidový odpor v komunistickém Československu. Plzeňské povstání v červnu 1953. In: *Minulostí Západomočeského kraje*, 2011, roč. 46, s. 208–233.

40 K nepokojům v ostravském regionu 3. června 1953 blíže JIRÁSEK, Zdeněk – ŠŮLA, Jaroslav: *Velká peněžní loupež v Československu 1953*, s. 114–117; BÍLEK, Jiří: Československá armáda a měnová reforma v roce 1953, s. 80–82.

41 K protikomunistickému povstání v NDR 17. června 1953 blíže KOWALCZUK, Ilko-Sascha: *17. Juni 1953*. C. H. Beck, Mnichov 2013.

42 Krajské správy MV a okresní oddělení MV byly k 1. lednu 1954 zřízeny tajným rozkazem ministra vnitra Rudolfa Baráka č. 197 z 31. prosince 1953. O jejich vytvoření rozhodli členové politického sekretariátu ÚV KSČ na zasedání 9. listopadu 1953. Blíže TOMEK, Prokop: *Okres na východě 1960–1989. Občané a nejnižší články Státní bezpečnosti na příkladu okresu Havlíčkův Brod*. Vyšehrad, Praha 2008, s. 18.

43 Slovo „všech“ je rukou škrtnuto.

44 K brněnským protestům v červnu 1953 srov. JIRÁSEK, Zdeněk – ŠŮLA, Jaroslav: *Velká peněžní loupež v Československu 1953*, s. 107.

45 Karol Bacílek (1896–1974) – původním povoláním strojní zámečník, v březnu 1954 první tajemník ÚV KSS, člen ÚV KSČ, člen předsednictva ÚV KSČ, člen organizačního sekretariátu ÚV KSČ a člen politického sekretariátu ÚV KSČ. Funkci ministra národní bezpečnosti zastával od 23. ledna 1952 do 14. září 1953.

Ministr vnitra předkládá politickému sekretariátu ÚV KSČ ke schválení: návrh instrukce k sestavení plánů, návrh na rozdělení ozbroj. sil, plán operace pro kraj Brno a Prahu.

Přestože v případě nepokojů, jak ukázaly zkušenosti z minulého roku, bude třeba zřídit ústřední orgán, který by byl zodpovědný za řízení operací s použitím všech daných prostředků, předkládám současně návrh na zřízení ústředního štábu operací a jeho statut.

Základním předpokladem úspěchu je však to, jak budou v případě nepokojů mobilizovány orgány a organizace strany a masových organizací. Proto navrhuji, aby bylo uloženo s. A. Novotnému zajistit na krajích vypracování plánů politických akcí v případě narušení klidu a pořádku.

Tyto plány se budou sestavovat podle těchto zásad:

1) Za účelem řízení operací, směřujících k likvidaci možného narušení pořádku v krajích, nebo v některých jeho částech, v každém kraji se organizuje štáb v sestavě:
vedoucí tajemník KV KSČ;
předseda KNV;
náčelník krajské správy ministerstva vnitra;
určený důstojník čs. armády pro dotyčný kraj.

Úkolem štábu bude určit, v kterém místě, v jaké době a jakých prostředků bude použito za tím účelem, aby se buď již v zárodku znemožnilo vzniknutí nepokojů, nebo aby se zlikvidovaly již vzniklé nepokoje. Štáb schvaluje všechna důležitá rozhodnutí a rozkazy náčelníka správy MV průběhem operace.

Štáb je třeba umístit buď v budově KNV, nebo na krajské správě ministerstva vnitra podle toho, co bude výhodnější pro řízení operace. Štáb se sejde vždy v případě bezprostředního vzniku nepokojů.

2) Štáb vypracuje krajský plán operací v následujících variantách:

3) Členové štábu jsou volenými orgány.

Variant čís. 1.:

Podle zpráv se připravuje stávká, nebo nepokoje na nějakém závodě, nebo jiném místě:

Štáb je povinen:

a) Zjistit příčiny nepokojů a ihned se dohodnout na tom, jak se použijí stranické organizace KSČ, ROH a ČSM za tím účelem, aby se mírnou cestou obnovil pořádek a aby se nedopustilo, aby došlo k nepokojům.

b) Náčelník krajské správy svými agenturními prostředky snaží se rozložit pokusy provokatérů o vyvolání nepokojů. Dále agenturou odhalí provokatéry a organizátory

nepokojů a současně je vhodným způsobem zatkne.

c) Jestli nepokoje vznikly v jedné dílně (části) závodu nebo města, štáb musí agenturou, Lidovými milicemi, závodní stráží nebo vojsky VS, které přímo střeží závod (ve městě použít také VB) izolovat tuto čtvrt' a znemožnit rozšíření nepokojů na celý závod nebo město.

d) Současně dá rozkaz k pohotovosti všem ozbrojeným jednotkám VB, VS, PS, Lidových milicí a také čs. armády, které podle plánu má k dispozici. U jednotek, které jsou vzdáleny od místa nepokojů, jestliže to situace vyžaduje, dá rozkaz k přesunutí těchto do blízkosti místa nepokojů.

e) Nařídí Lidové milici, aby zajistila ochranu vlastních závodů.

f) Organizuje hlídkovou službu (pěší i motorizovanou) v rajoně nepokojů s použitím Lidové milice, VB i VS, které pro ten účel vydělí.

g) O všem okamžitě informuje podrobně cestou ministra vnitra ústřední štáb.

Variant čís. 2.:

Všechny prostředky k zajištění klidu, které byly výše uvedeny, se ukázaly nedostatečnými. Jeví se tendence nepokoje rozšířit na celý závod, nebo na celé město.

Štáb je povinen:

a) Okamžitě vzít v ochranu nejdůležitější budovy (krajského a okresního výboru KSČ, krajského a okresního, případně jednotného národního výboru, soudu, věznice, rozhlasová studia, pošty, banky a budovy součástí ministerstva vnitra) atd. Na tento cíl použije jednotek čs. armády (I. část), které jsou pro tento úkol vyhlédnuty. V této situaci z prostředků, které má k dispozici (Lidové milice, VB, VS, PS) si vytvoří operativní zálohy (I. a II. část).

b) Ze svých operativních záloh posílí části Lidových milicí a VB, kterými dosud izoloval místo nepokojů za tím účelem, aby úplně znemožnil rozšíření nepokojů na jiná místa.

c) Zesílenou agenturně-operativní prací odhalí a dále rozkládá pokusy o provokaci a vhodným způsobem zatkne všechny agitátory a provokatéry.

Variant čís. 3:

Dosud použitá agentura a vojensko-operativní i politické prostředky se ukázaly nedostatečnými, nespokojenci se prorvali do ulic, vývoj událostí má tendenci vzrůstatí.

Štáb je povinen:

a) Ihned hlásit cestou ministra vnitra ústřednímu štábu podrobnou situaci.

b) Vyzvat jednotky čs. armády (II. část). Těmito uzavřít všechny východy z města, další použít ve své operativní záloze.

c) Všemi svými prostředky energicky znemožnit demonstrantům soustředění na náměstí tím, že vyhlásí ve městě po souhlase ústředního štábu mimořádný stav a vyzve obyvatelstvo k rozchodu.

d) Když dnes dav neuposlechne, se souhlasem ústředního štábu demonstrující proudy rozežene bez použití zbraní, stříkaček, plynů atd. do bočních ulic, a současně nařídí zatýkání organizátorů, agitátorů a provokatérů.

e) Zesílenými hlídkami očistit ulice a znemožnit nové soustředění demonstrantů.

Variant čís. 4.:

Demonstrace přerůstá v násilné povstání:

Štáb hlásí okamžitě cestou ministra vnitřnímu ústřednímu štábu situaci a žádá o další rozkazy.

Použití stříkaček, plynu, zbraní, tanků povoluje ústřední štáb při ÚV KSČ.

Při rozpracování krajského plánu musí štáb počítat s tím, že v případě současného vzniku nepokojů na dvou nebo více místech (města nebo kraje) je třeba pokládat každou operaci za samostatnou a postupovat podle výše uvedených variant.

3) Nasazení čs. armády.

a) Jednotky čs. armády se použijí ve dvou částech:

První část na ochranu objektů, podle předem stanoveného plánu. (Nejvýše třetina všech zúčastněných jednotek čs. armády).

Druhá část na uzavření východů z města a na zasazení do akce podle plánu. (Zbývající dvě třetiny).

Současně se pro obě části určí hesla.

b) Určí se čas i trasa na převoz jednotek, k pravděpodobným místům nepokojů v kraji.

c) Určí se způsob a prostředky spojení s použitím všech spojovacích prostředků.

d) Určí se objekty i síly ochrany první části a určí se výpadové cesty do míst pravděpodobných nepokojů, které je třeba podle druhé části uzavřít. K tomu se určí potřebné síly. Dále se určí zásady provádění těchto úkolů. Konečně se určí síly, které mohou být nasazeny do operace.

e) Dohodnou se na zásadě, že jednotky čs. armády budou opatřeny:

jedním palebným průměrem,
dvoudenní dávkou proviantu,
polní výstrojí s výzbrojí.

4) Štáb projedná analogicky všechny tyto otázky s veliteli příslušných jednotek VS a PS, které podle plánu budou přiděleny do jeho kraje, při čemž se za první část pokládá použití jedné třetiny vojsk VS, které podle plánu budou přiděleny jeho kraji.

Pokud jde o vojska PS ve vnitrozemí, tyto se používají podle plánu. Jednotky PS, které se nacházejí v poddůst. školách, je možno použití jen s povolením ústředního štábu při ÚV KSČ.

5) Politické zabezpečení operací se ponechává velitelům a politickým pracovníkům nasazených jednotek podle platných řádů. Politické práce se provádí v těsné spolupráci s krajským výborem KSČ.

6) Náčelník krajské správy ministerstva vnitra podává pravidelné hlášení o situaci cestou ministra vnitra ústřednímu štábu každé dvě hodiny, v nutných případech ihned. Velitelé zúčastněných ozbrojených součástí podávají hlášení o činnosti jim podřízených jednotek svým nadřízeným velitelstvím podle vlastních směrnic.

7) Náčelníci krajských správ ministerstva vnitra předloží krajský plán, vypracovaný podle těchto směrnic ministra vnitra ve dvou výtiscích ke schválení nejpozději do ...⁴⁶ 1954.

8) Každý náčelník krajské správy ministerstva vnitra obdrží přesná čísla jednotek ministerstva vnitra, která mu budou dána k dispozici pro výše uvedené operace.

9) O jednotkách čs. armády se doví náčelník krajské správy ministerstva vnitra od zástupců čs. armády, jejichž funkce jim budou sděleny.

10) Náčelníci krajských správ vyberou z příslušníků VB 100 až 200 lidí, kteří vedle normálních svých služebních povinností budou v rámci pravidelných školení spolu cvičeni a školeni tak, aby tvořili ucelenou a ukázněnou jednotku se stálým velitelstvím, schopnou k nasazení podle plánu kraje.

Rozdělení sil a prostředků

Karlovy Vary: Ministerstvo vnitra dodá 325 vojáků:

Prapor VS – Most pod vedením velitele praporu npor. Františka RADOUŠKA.

Ústí nad Labem: Ministerstvo vnitra dodá 820 vojáků:

Prapor VS – Ústí n. Labem pod vedením velitele praporu npor. Boh. KRÁLÍČKA
a prapor CO – Ústí n. Labem pod vedením velitele praporu kpt. Fr. MOTYČKY.

Liberec: Ministerstvo vnitra dodá 700 vojáků:

Poddůstojnickou školu PVS v Litoměřicích pod vedením velitele školy npor. Antonína MALÉHO.

Hradec Králové: Ministerstvo vnitra dodá 300 vojáků:

Vojensko-politického učiliště PVS – Koloděje, pod vedením náčelníka učiliště majora Jindřicha RUBÁŠE.

Pardubice: Ministerstvo vnitra dodá 724 vojáků:

Prapor VS – Pardubice pod vedením velitele praporu nadporučíka Jana GAZDÍKA a prapor CO – Kolín pod vedením velitele praporu kpt. Emanuela KUPKY.

Plzeň: Ministerstvo vnitra dodá 835 vojáků:

Prapor VS – Plzeň pod velením velitele praporu nadporučíka Vlastislava DOLEJŠÍHO a prapor CO – Vochov – pod velením velitele praporu kpt. Josefa POŽIVILA.

České Budějovice: Ministerstvo vnitra dodá 369 vojáků:

Poddůstojnickou školu PS – Libějovice pod velením velitele školy nadporučíka Františka ZADRAŽILA.

Jihlava: Ministerstvo vnitra dodá 325 vojáků:

Prapor VS – Jihlava pod velením velitele praporu nadporučíka Karla PŘIBYLA.

Olomouc: Ministerstvo vnitra dodá 376 vojáků:

Vojenské učiliště PVS Olomouc pod velením náčelníka učiliště podplukovníka Vlad. KILIÁNA.

Brno: Ministerstvo vnitra dodá 1.063 vojáků:

Prapor VS – Brno pod velením velitele praporu kapitána Vojtěcha KOVAŘÍKA a prapor CO – Brno pod velením velitele praporu kpt. Oskara HORSKÉHO. V době od 1. XI. do 1. VI. je k dispozici PŠCO = 150 mužů.

Gottwaldov⁴⁷: Ministerstvo vnitra dodá 648 vojáků:

Prapor VS – Uherský Brod pod velením velitele praporu poručíka Františka ZÁRUBY a rotu CO – Gottwaldov pod velením velitele roty npor. Radoslava PRAŽÁKA.

Bratislava: Ministerstvo vnitra dodá 1.049 vojáků:

Motomechanizovaný prapor VS – Bratislava pod velením velitele praporu majora Michala PAVLO a prapor CO – Bratislava pod velením velitele praporu majora Ferdinanda ŠIMUNKA.

Žilina: Ministerstvo vnitra dodá 744 vojáků:

Prapor VS – Dubnica pod velením velitele praporu kapitána Alexandra GÍRY a prapor CO – Žilina pod velením velitele praporu mjr. Ondřeje ONDUČANINA. V době od 1. XI. do 1. VI. je k dispozici PŠCO – 203 mužů.

⁴⁷ Město Zlín bylo v roce 1949 přejmenováno na počest tehdejšího prezidenta republiky Klementa Gottwalda. K původnímu názvu se město vrátilo v roce 1990.

Nitra: Ministerstvo vnitra dodá 390 vojáků:

Prapor VS – Bratislava pod velením velitele praporu kapitána Aloise OLAJCE.

Báňská Bystrica: Ministerstvo vnitra dodá 325 vojáků:

Prapor VS – Hronský Svätý Kříž pod velením velitele praporu nadporučíka Josefa DUCHONĚ.

Prešov: Ministerstvo vnitra dodá 340 vojáků:

Údernou rotu VS – Košice pod velením zástupce velitele roty poručíka Filipa ZÍCHY.

Košice: Ministerstvo vnitra dodá 225 vojáků:

Údernou rotu VS – Košice pod velením velitele roty poručíka Otto URBANSKÉHO.

Praha: Ministerstvo vnitra dodá 1.343 vojáků:

Prapor VS – Jinonice, vel. PS a VS – Praha pod velením náčelníka operačního odboru velitelství sboru VS majora Zdeňka VČELÁKA
a pluk CO a prapor CO pod velením majora Karla KADEŘÁBKA.

Krajské štáby mají dále k dispozici pohotovostní oddíly VB v síle 100–200 mužů.

Z Lidových milicí si v rámci kraje štáb vyčlení pro svoji operativní zálohu 200–300 členů, které v případě nepokojů soustředí. Ostatní členové Lidových milicí stráží vlastní závody.

Jednotky čs. armády jsou v případě potřeby k dispozici krajským štábům podle plánu.

Ústřední štáb:

Přímou zálohu ústředního štábu tvoří motomechanizovaný pluk VS v síle 840 vojáků pod vedením velitele brigády Josefa MICHKA a poddůstojnické školy pohraniční stráže.

Kromě toho může ústřední štáb manévrovat všemi operativními jednotkami VS podle plánu.

V případě krajní nutnosti má k dispozici další jednotky ČSA.

Ústřední štáb při ÚV KSČ
pro likvidaci nepokojů, demonstrací a pokusů
kontrarevolučních elementů o vyvolání povstání.

1) Při ÚV KSČ se zřizuje ústřední štáb k řízení operací k likvidaci nepokojů, masových demonstrací, nebo pokusů kontrarevolučních elementů vyvolat povstání.

2) Členy tohoto ústředního štábu jsou:

vedoucí tajemník ÚV KSČ
soudruh Antonín NOVOTNÝ,

ministr národní obrany
soudruh gen. Alexej ČEPIČKA,
ministr vnitra
soudruh Rudolf BARÁK.

3) Členové ústředního štábu zajišťují každý po své linii soustředění přesných informací o situaci.

4) Ústřední štáb v prvním variantu rozhoduje o politických opatřeních, mobilizaci stranických a mládežnických organizací, ROH a lidosprávy k mírné likvidaci nepokojů a organizuje politický protínástup stranických a masových organizací k odhalení původců nepokojů, jejich cílů a záměrů.

5) Ústřední štáb v dalších variantech vydává pokyny a rozkazy krajským štábům o řízení operací, rozhoduje o použití hasičských stříkaček, slzotvorných plynů, střelné zbraně a těžkých zbraní (panc. auta, transportéry, tanky, minomety a děla). V případě potřeby rozhoduje o použití záloh ministra vnitra (1. motomech. pluk VS v Praze, poddůstojnické školy PS), po případě větších jednotek ČSA.

6) Informuje nepřetržitě politický sekretariát o situaci, nechává si schvalovat svá rozhodnutí, jakož i přijímá pokyny k dalšímu svému rozhodování.

7. Předsedou štábu je s. sídlo štábu

Národní archiv, f. 02/5, sv. 203, arch. jedn. 203, bod 14, 14 stran A4 strojopisu.

D 3

1954, 22. březen, Praha. – Usnesení politického sekretariátu ÚV KSČ o schválení návrhů ministra vnitra Rudolfa Baráka.⁴⁸

14) Zajištění veřejného pořádku v případě kontrarevolučních provokací. (s. Barák)

Schvalují se tyto přeložené návrhy ministerstva vnitra:

- 1) instrukce pro operace v případě narušení klidu a pořádku;
- 2) rozdělení ozbrojených sil podle krajů;
- 3) plán operace krajské správy ministerstva vnitra v Brně a v Praze;
- 4) na ústřední štáb a jeho statut;
- 5) ukládá se s. Novotnému zajistit vypracování plánů politických akcí v krajích v případě narušení klidu a pořádku.

⁴⁸ V této edici dokumentů je publikována pouze ta část usnesení, která se týká návrhů ministra vnitra Rudolfa Baráka, ostatní body schůze politického sekretariátu ÚV KSČ jsou vypuštěny.

Provede s. Barák
s. dr. Čepička
s. Novotný

Národní archiv, f. 02/5, sv. 203, arch. jedn. 203, bod 14, 1 strana A4 strojopisu.

Seznam zkratk a akronym

A – archiv
ar. – archivní
arm. – armádní
býv. – bývalý
CO – civilní obrana
č. – číslo
čís. – číslo
čs. – československá
ČSA – Československá armáda
ČSLA – Československá lidová armáda
ČSM – Československý svaz mládeže
dok. – dokument
f. – fond
inv. – inventární
jedn. – jednotka
KNV – krajský národní výbor
KS – krajská správa
KSČ – Komunistická strana Československa
KV – krajský výbor
motomech. – motomechanizovaná
NDR – Německá demokratická republika
ozbroj. – ozbrojené
panc. – pancéřové
poddúst. – poddůstojnická
PS – Pohraniční stráž
PŠCO – Poddůstojnická škola Civilní obrany
PVS – Pohraniční a Vnitřní stráž
ROH – Revoluční odborové hnutí
s. – soudruh
srov. – srovnej
sv. – svazek
ÚV – ústřední výbor
VB – Veřejná bezpečnost
vel. – velitelství
VS – vnitřní stráž

138 4

I n s t r u k c e

pro krajské štáby o sestavení plánů krajů pro likvidaci nepokojů.

Zatím co země láboru míru v Mele se Sovětským svazem provádějí důslednou mírovou politiku a pečují o zvyšování osobního blahobytu pracujících, stalo se v rámci válečných příprav oficiální politikou západních imperialistů, vedených americkými monopolisty, vysílání diverzantů a špiónů do zemí lidové demokracie a organizování protistátních provokací k maření socialistické výstavby v těchto zemích.

Složky ministerstva vnitra lidově-demokratické československé republiky pod vedením naší strany v bratrské spolupráci s Čs. armádou a Lidovými milicemi jsou povinny být ve střehu vůči všem nepřátelským činům a provokacím, být vždy připraveny rázně a se ctí splnit své závazky vůči straně a lidu a rozdrtit každý pokus o masové vystoupení nepřítele našeho lidově-demokratického zřízení.

V jasných měsících se může pokusit zahraniční a domácí reakce vyprovokovat opět podobné nepokoje jaké byly v Plzni, Ostravě, nebo dokonce v RDR.

Náčelníci krajských správ ministerstva vnitra nesou plnou osobní zodpovědnost za jim svěřené kraje po stránce státní bezpečnosti. Všemi proctředky, které mají k dispozici, t.j. zejména agenturou, za těsné spolupráce stranických a masových organizací, lidových milic atd., jsou povinni předem zjistit a předejítí vzniknutí mimořádných událostí. V případě jejich vzniku, musí pomocí ozbrojených složek ministerstva vnitra, t.j. VB, VS, PS ve spolupráci s Lidovými milicemi a ve výjimečných případech i jednotek ČSA tyto likvidovat a zajistit pořádek v kraji.

Aby se znemožnily pokusy vyvolat nepokoje budou ve všech krajích ve spolupráci s veducími tajemníky KSČ, předsedy KNV a představiteli ČSA v nejkrajším čase vypracovány konkrétní plány použití sil a prostředků ministerstva vnitra, Lidových milic a Čs. armády.

Handwritten notes:
 2. Vypracovat
 návrh o jasných
 měsících
 musí být
 předem odán

První strana návrhu plánu na potlačení protirežimních nepokojů, který v březnu 1954 vypracovalo vedení ministerstva vnitra pro politický sekretariát ÚV KSČ

Zdroj: ABS

DOKUMENTY
securitas imperii

POLITICKÝ SEKRETARIÁT ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KSČ

STŘEDNÍ ÚROVEŇ BEZPEČNOSTI V PRŮBĚHU

ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ

Dřívod: 698/2000-N30/110

Přísně tajné!

PaDr. Alois Novotný

Číslo pořadu: 2 2

11589/8

964.03 Podjeř

K bodu: Zajištění veřejného pořádku v případě kontrarevolučních provokací.

A. ÚV KSČ	Fond: 02-15
	Sv.: 78
	Ar. j.: 203
	Listů: 43

22. 3. 1954

Ministr vnitra předkládá:

- a) Návrh instrukcí pro operace v případě narušení klidu a pořádku;
- b) návrh na rozdělení ozbrojených sil podle krajů;
- c) návrh plánů operace krajské správy ministerstva vnitra v Brně a Praze, (předloží ministr vnitra přímo na schůzi);
- d) návrh na sestavení ústředního štábu a jeho statut;

Současně se navrhuje vypracovat plány politických akcí v krajích pro případy narušení klidu a pořádku.

Návrh usnesení:

Schvalují se tyto předložené návrhy ministra vnitra:

- 1) instrukce pro operace v případě narušení klidu a pořádku;
- 2) rozdělení ozbrojených sil podle krajů;
- 3) plán operace krajské správy ministerstva vnitra v Brně a Praze;
- 4) na ústřední štáb a jeho statut;
- 5) ukládá se s. Novotnému zajistit vypracování plánů politických akcí v krajích v případě narušení klidu a pořádku.

Podává: s. Barák
17. března 1954
Počet listů: 14

Provede: s. Barák
s. dr. Čepička
s. Novotný

První strana návrhů k bodu „Zajištění veřejného pořádku v případě kontrarevolučních provokací“, které předložil 17. března 1954 ministr vnitra Rudolf Barák politickému sekretariátu ÚV KSČ

Zdroj: Národní archiv

11664,65

Prezenční listina

178. schůze politického sekretariátu ÚV KSČ dne 22. března 1954

★

s. ZÁPOTOCKÝ ANTONÍN

s. ŠIROKÝ VILIAM

s. NOVOTNÝ ANTONÍN

s. dr. DOLANSKÝ JAROMÍR

s. dr. ČEPIČKA ALEXEJ

s. KOPECKÝ VÁCLAV

s. BACÍLEK KAROL

Handwritten signatures of the seven members of the Political Secretariat of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia, corresponding to the printed names on the left.

Prezenční listina schůze politického sekretariátu ÚV KSČ, jejíž účastníci 22. března 1954 schválili plán na potlačení protirežimních nepokojů

Zdroj: Národní archiv

Antonín Zápotocký

Zdroj: Národní archiv

Antonín Novotný

Zdroj: Národní archiv

Viliam Široký

Zdroj: Národní archiv

Jaromír Dolanský

Zdroj: Národní archiv

Alexej Čepička

Zdroj: Národní archiv

Václav Kopecký

Zdroj: Národní archiv

Karol Bacílek

Zdroj: Národní archiv

Rudolf Barák

Zdroj: Národní archiv

11589

I n s t r u k c e

pro krajské štáby o sestavení plánů krajů pro likvidaci nepokořů.

Zatím co země tábora míru v čele se Sovětským svazem provádí důslednou mírovou politiku a pečují o zvyšování osobního blaha pracujících, stalo se v rámci válečných příprav oficiální politikou západních imperialistů, vedených americkými monopolisty, vysílání diversantů a špiónů do zemí lidové demokracie a organizování protistátních provokací k maření socialistické výstavby v těchto zemích.

Složky ministerstva vnitra lidově-demokratické československé republiky pod vedením naší strany v bratrské spolupráci s čs. armádou a Lidovými milicemi jsou povinny být ve stěhu vůči všem nepřátelským činům a provokacím, být vždy připraveny rázně a se ctí splnit své závazky vůči straně a lidu a rozdrtit každý pokus o masové vystoupení nepřítele našeho lidově-demokratického zřízení.

V jarních měsících se může pokusit zahraniční a domácí reakce vyprovokovat opět podobné nepokoje jaké byly v Plzni, Ostravě, nebo dokonce v NDR.

Náčelníci krajských správ ministerstva vnitra nesou plnou osobní zodpovědnost za jim svěřené kraje po stránce státně bezpečnostní. Všemi prostředky, které mají k dispozici, t.j. zejména agenturou, za těsné spolupráce stranických a masových organizací, lidových milic atd., jsou povinni předem zjistit a předejít vzniku mimořádných událostí. V případě jejich vzniku musí pomocí ozbrojených složek ministerstva vnitra, t.j. VB, VS, PS ve spolupráci s Lidovými milicemi a ve výjimečných případech i jednotek ČSA tyto likvidovat a zajistit pořádek v kraji.

Aby se znemožnilo pokusy vyvolat nepokoje budou ve všech krajích ve spolupráci s vedoucími tajemníky KSČ, předsedy KNV a představiteli ČSA v nejbližším čase vypracovány konkrétní plány použití ~~všechny~~ sil a prostředků ministerstva vnitra, Lidových milic a čs. armády.